

Prezentácia vládnej finančnej štatistiky podľa systému ESA 2010

Úvod

V predchádzajúcej časti sme uviedli charakteristiku verejnej správy a naznačili sme podstatu vládnej finančnej štatistiky. Činnosti verejnej správy sa prezentujú oddelene od zvyšku ekonomiky, pretože právomoci, motivácia a funkcie verejnej správy sú iné ako v prípade ostatných sektorov. V tejto časti príspevkov sa podrobnejšie zameriame na prezentáciu vládnej finančnej štatistiky, ktorá poskytuje celkový obraz o ekonomických činnostiach verejnej správy, predovšetkým na príjmy a výdavky; deficit a prebytok, financovanie, ostatné ekonomické toky a súvaha rozoberieme neskôr. Prezentácia ekonomických činností verejnej správy vo forme vládnej finančnej štatistiky predstavuje obvyklú postupnosť účtov spôsobom, ktorý je vhodnejší pre analytikov financií verejnej správy a tvorcov politiky. Prezentácia vládnej finančnej štatistiky používa agregáty a bilančné položky definované podľa koncepcií, definícií, klasifikácií a účtovných pravidiel systému ESA 2010 tak, aby sa merali konzistentne s inými makroekonomickými premennými a s rovnakými ukazovateľmi v iných krajinách.

1. Prezentácia vládnej finančnej štatistiky

Ako sme v úvode uviedli, prezentácia ekonomických činností verejnej správy vo forme vládnej finančnej štatistiky predstavuje obvyklú postupnosť účtov. Prezentácia vládnej finančnej štatistiky, poskytuje celkový obraz o ekonomických činnostiach verejnej správy. V záujme určitých analytických cieľov je pre sektor verejnej správy vhodnejšia iná prezentácia ako je postupnosť účtov ESA 2010 v centrálnom rámci. Táto alternatíva sa označuje ako prezentácia vládnej finančnej štatistiky. V tejto rozdielnej, ale stále integrovanej prezentácii účtov verejnej správy sa sledujú tieto ukazovatele ekonomickej činnosti verejnej správy: príjmy, výdavky, deficit/prebytok, financovanie, ostatné ekonomické toky a súvahové stavy.

Prezentácia vládnej finančnej štatistiky založenej na systéme ESA 2010 pozostáva z transakcií zaznamenaných na rôznych účtoch ESA 2010, ktoré sa v prípade nefinančných transakcií opätovne zostavujú v jedinej prezentácii účtu, ktorá je vhodnejšia na fiškálnu analýzu.

Príjem v systéme vládnej finančnej štatistiky definujeme ako agregát všetkých transakcií zaznamenaných v základnom rámci systému ESA 2010 na strane zdrojov s kladným znamienkom a prijatých subvencií na bežných účtoch, ako aj prijatých kapitálových transferov zaznamenaných na kapitálovom účte. *Výdavok* je agregátom všetkých transakcií zaznamenaných na strane použitia s kladným znamienkom a platených subvencií na bežných účtoch, ako aj kapitálových výdavkov - tvorba hrubého kapitálu plus platené kapitálové transfery - zaznamenaných na kapitálovom účte. Tieto ukazovatele príjmov a výdavkov sú

špecifické pre prezentáciu vládnej finančnej štatistiky, ale základné transakcie sú rovnaké ako v systéme ESA 2010.

Rozdiel medzi príjmami a výdavkami, ktorý zodpovedá prebytku či deficitu, predstavujú poskytnuté alebo prijaté čisté pôžičky. Financovanie prebytku či deficitu sa uvádza na finančnom účte, na ktorom sa zaznamenávajú čisté prírastky finančných aktív a čistý vznik pasív. Výdavky a príjmy majú súvzťažné zápisy na finančnom účte. K dvom zápisom na finančnom účte môžu viesť aj finančné transakcie. To odzrkadľuje zásadu podvojného účtovníctva, kde každá transakcia má zodpovedajúcu transakciu na finančnom účte. V zásade sa čisté pôžičky poskytnuté/prijaté môžu odvodiť aj z transakcií s finančnými aktívami a pasívami.

Základný rámec ESA 2010

V ESA 2010 je prvým účtom účet produkcie, preto prvým zdrojom inštitucionálneho sektora je jeho produkcia. Keďže väčšina služieb, ktoré poskytuje verejná správa, sa nepredáva za ekonomicky významné ceny a teda sú netrhové, produkcia verejnej správy sa podľa konvencie meria ako súčet výrobných nákladov.

Podobne sa ako súčet výrobných nákladov merajú aj výdavky na konečnú kolektívnu spotrebu, ktoré pozostávajú zo služieb poskytovaných verejnou správou pre spoločnosť, ako napríklad všeobecné služby, obrana, bezpečnosť a verejný poriadok. Podobne podľa konvencie výdavky na kolektívnu spotrebu zodpovedajú skutočnej konečnej spotrebe verejnej správy.

Podľa výrobných nákladov sa merajú aj výdavky domácností na konečnú individuálnu spotrebu, ktorú poskytuje priamo verejná správa na netrhovom základe.

Preto sa na účty verejnej správy v systéme ESA 2010 imputujú dva druhy tokov:

- na strane zdrojov ostatná netrhová produkcia zaznamenávaná na účte produkcie;
- na strane použitia skutočná konečná spotreba a naturálne sociálne transfery – netrhová produkcia. Zaznamenávajú sa na účte prerozdelenia naturálnych dôchodkov a na účte použitia upraveného disponibilného dôchodku.

Každý imputovaný tok zodpovedá sume skutočných tokov, t. j. výrobným nákladom. Tieto dva druhy imputovaných tokov (na strane zdrojov a na strane použitia) sa v postupnosti účtov ESA 2010 vybilancujú.

V základnom rámci ESA 2010 sú čisté pôžičky poskytnuté alebo prijaté bilančnou položkou kapitálového účtu. Bilančná položka sektora verejnej správy v prezentácii vládnej finančnej štatistiky založenej na ESA 2010 zodpovedá čistým pôžičkám poskytnutým či prijatým.

V prezentácii vládnej finančnej štatistiky založenej na ESA 2010 sa na výpočet celkových príjmov verejnej správy a celkových výdavkov verejnej správy používajú tie isté základné kategórie transakcií, ale najmä na základe skutočných peňažných tokov. Z imputovaných tokov sa zohľadňujú len imputované sociálne príspevky a naturálne kapitálové transfery.

Ak sa pri výpočte celkových príjmov nezohľadní netrhová produkcia na strane zdrojov a pri výpočte celkových výdavkov sa nezohľadní skutočná konečná spotreba a naturálne sociálne transfery - netrhová produkcia na strane použitia, výsledkom je tá istá bilančná položka, teda čisté pôžičky poskytnuté alebo prijaté.

Čisté pôžičky poskytnuté (+)/prijaté (–) predstavujú rozdiel medzi celkovými príjmami a celkovými výdavkami. Ich výška predstavuje sumu, ktorú verejná správa môže poskytnúť alebo prijať ako pôžičku na financovanie svojich nefinančných operácií. Rozdiel medzi všetkými transakciami, ktoré majú vplyv na čistý majetok počas účtovného obdobia.

Prezentáciu vládnej finančnej štatistiky znázorníme takto:

	Príjmy:
	dane
	sociálne príspevky
	tržby z predaja výrobkov a služieb
	ostatné bežné príjmy
	kapitálové transfery, prijaté
mínus	Výdavky:
	medzis potreba
	odmeny zamestnancov
	úroky
	subvencie
	sociálne dávky
	ostatné bežné výdavky
	kapitálové transfery, platené
	investičné výdavky
rovná sa	Čisté pôžičky poskytnuté/prijaté
rovná sa	Čisté finančné transakcie

Jedinými naturálnymi sociálnymi transfermi, ktoré sa zohľadňujú v agregáte vládnej finančnej štatistiky – celkové výdavky verejnej správy - sú naturálne sociálne transfery poskytované domácnostiam prostredníctvom trhových výrobcov - nakúpená trhovú produkcia, keďže tu jednotky verejnej správy poskytujú skutočné platby. Tieto transakcie sa pripočítavajú aj k sume výrobných nákladov (ktorá sa rovná ostatnej netrhovej produkcii), aby sa zistili výdavky verejnej správy na konečnú spotrebu.

❖ Príjmy

V systéme vládnej finančnej štatistiky je **príjem** definovaný ako agregát všetkých transakcií zaznamenaných v základnom rámci ESA 2010 na strane zdrojov s kladným znamienkom a prijatých subvencií na bežných účtoch, ako aj prijatých kapitálových transferov zaznamenaných na kapitálovom účte.

Príjmová transakcia je transakcia, ktorá zvyšuje čistý majetok a má pozitívny vplyv na čisté pôžičky poskytnuté (+) alebo prijaté (–). Príjmy verejnej správy pochádzajú prevažne z povinných odvodov uložených verejnou správou vo forme daní a sociálnych príspevkov. V

případe niektorých úrovní verejnej správy sú hlavným zdrojom príjmov transfery od iných jednotiek verejnej správy a dotácie medzinárodných organizácií. Medzi ďalšie kategórie príjmov patria dôchodky z majetku, tržby z predaja výrobkov a služieb a rôzne transfery okrem dotácií.

Príjmy verejnej správy spolu za účtovné obdobie sa vypočítajú sčítaním prijatých transakcií takto:

$$\text{Príjmy spolu} = \text{dane spolu} + \text{sociálne príspevky spolu} + \text{tržby z predaja výrobkov a služieb spolu} + \text{ostatné bežné príjmy} + \text{ostatné kapitálové príjmy}$$

○ *Dane a sociálne príspevky*

Dane spolu zahŕňajú dane z produkcie a dovozu, bežné dane z dôchodkov, majetku atď. a dane z kapitálu. Sociálne príspevky spolu pozostávajú zo skutočných sociálnych príspevkov a imputovaných sociálnych príspevkov.

Zostaviť odhad daní a sociálnych príspevkov nemusí byť jednoduché. Účtovné problémy týkajúce sa v tejto súvislosti verejnej správy a odporúčané riešenia uvedieme v ďalšom príspevku. Zatiaľ čo dane sa v základnom rámci ESA účtov zaznamenávajú na viacerých účtoch, vo vládnej finančnej štatistike sa všetky dane vykazujú ako jedna kategória príjmov so subklasifikáciou podľa daňového vymeriavacieho základu. Dane z kapitálu sa v prezentácii vládnej finančnej štatistiky uvádzajú ako dane z príjmov.

Údaje o príjmoch z daní a sociálnych príspevkov sa používajú na zostavovanie koeficientov daní spolu alebo daňového zaťaženia, ako napríklad pomer daní spolu k HDP, ktoré sa používajú pri medzinárodných porovnaníach. V tejto súvislosti sa povinné sociálne príspevky prezentujú spolu s daňovou štatistikou a sú zahrnuté do ukazovateľov daňového zaťaženia alebo povinných odvodov. Ukazovateľ pre celkové príjmy z daní a sociálnych príspevkov podľa ESA 2010 je okrem zaznamenávania platených daňových úverov a imputovaných sociálnych príspevkov v súlade s ukazovateľmi používanými v Príjmovej štatistike OECD. Zaznamenávanie daní a sociálnych príspevkov v ESA 2010 je až na niektoré rozdiely v členeniach harmonizované aj s vládnu finančnou štatistikou MMF.

○ *Tržby*

Celkové tržby z predaja výrobkov a služieb pozostávajú z trhovej produkcie a platieb za netrhovú produkciu. Zahŕňajú aj produkciu pre vlastné konečné použitie, s výnimkou prípadov, keď sa používajú pri posudzovaní kritéria trhový či netrhový. Väčšina produkcie sektora verejnej správy pozostáva z výrobkov a služieb, ktoré sa nepredávajú alebo ktoré sa predávajú za ekonomicky nevýznamné ceny. Rozdelenie netrhovej produkcie sa nezhoduje s pojmom príjmy. V prípade výrobkov a služieb sa do tržieb zahŕňa len skutočný predaj a určité formy imputovaného predaja.

Trhová produkcia verejnej správy zahŕňa:

- trhovú produkciu trhových podnikov v sektore verejnej správy, ako napríklad zbrojárskeho závodu, ktorý patrí k ministerstvu obrany, alebo jedálni zriadených jednotkami verejnej správy pre svojich zamestnancov, ktoré účtujú ekonomicky významné ceny;
- sekundárne trhové produkty predávané netrhovými zariadeniami, niekedy označované ako „príležitostný predaj“, ako napríklad výsledky zmlúv o výskume a vývoji medzi

verejnými univerzitami a korporáciami, alebo publikácie, ktoré predávajú jednotky verejnej správy za ekonomicky významné ceny.

Vyššie uvedený príležitostný predaj sa odlišuje od symbolického vstupného, ktoré platia návštevníci múzeí a ktoré je zvyčajne čiastočnou platbou za netrhovú produkciu. Ďalšími významnými čiastočnými platbami sú platby nemocniciam alebo školám, ak sú netrhové.

Hodnota vlastnej tvorby kapitálu sa vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA považuje za príjem a zaznamenáva sa do tržieb. Tržby zahŕňajú aj hodnotu výrobkov a služieb vyprodukovaných a poskytovaných ako naturálne odmeny zamestnancov alebo ako ostatné naturálne platby.

Tržby z predaja sa vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA 2010 prezentujú z hľadiska produkcie: neodlišujú sa od produkcie, zatiaľ čo skutočný predaj zákazníkom sa odlišuje o zmenu stavu zásob. Takéto zmeny stavu zásob sú však v prípade jednotiek verejnej správy a iných netrhových výrobcov, ktorí sa väčšinou zaoberajú produkciou služieb a nie výrobkov, spravidla malé. Tržby sa oceňujú v základných cenách.

○ *Ostatné príjmy*

Ostatné bežné príjmy pozostávajú z dôchodkov z majetku, ostatných subvencií na produkciu a ostatných bežných transferov.

Dôchodky z majetku zahŕňajú úroky, rozdelené dôchodky korporácií (dividendy a výbery z dôchodkov kvázikorporácií) a v menšom rozsahu reinvestované zisky z priamych zahraničných investícií, ostatné investičné dôchodky a rentu.

Ostatné bežné transfery zahŕňajú najmä transfery v rámci verejnej správy. Konsolidujú sa pri zostavovaní účtov sektora ako celku.

○ *Ostatné kapitálové príjmy*

Ostatné kapitálové príjmy zahŕňajú investičné dotácie a ostatné kapitálové transfery prijaté od iných jednotiek, prevažne od iných jednotiek verejnej správy (aj keď konsolidáciou, ktorá sa realizuje pri prezentovaní štatistiky, sa môže zmenšiť ich zjavná výška) a od inštitúcií EÚ, ale aj od rôznych ostatných jednotiek, ako výsledok transakcií, ako napríklad spätných platieb dlžníka v súvislosti s aktiváciou záruky.

Dotácie, ktoré sa v iných štatistických systémoch niekedy definujú ako transfery okrem subvencií prijaté jednou jednotkou verejnej správy od inej jednotky verejnej správy alebo medzinárodnej organizácie, nie sú kategóriou ESA 2010. Subvencie prijaté jednotkami verejnej správy pozostávajú len z ostatných subvencií na produkciu. Ak sú príjemcami výrobné jednotky, ktoré patria do sektora verejnej správy, subvencie na produkty sa zohľadňujú pri hodnotení produkcie a predaja v základných cenách.

Od základného rámca ESA 2010 k transakciám a agregátom vládnej finančnej štatistiky

Zdroje v ESA

Produkcia, z toho:

Trhová produkcia

Produkcia pre vlastné konečné použitie

Netrhová produkcia, z toho:

— Platby za netrhovú produkciu

Príjmy vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA

Tržby z predaja výrobkov a služieb

Tržby z predaja výrobkov a služieb

Tržby z predaja výrobkov a služieb

— Ostatná netrhová produkcia
Dane z produkcie a dovozu (prijaté)
Subvencie (prijaté)
Dôchodky z majetku
Bežné dane z dôchodkov majetku
Sociálne príspevky
Ostatné bežné transfery
Dane z kapitálu (prijaté)
Investičné dotácie (prijaté)
Ostatné kapitálové transfery (prijaté)

Nezohľadňuje sa v príjmoch spolu
Dane spolu
Ostatné bežné príjmy
Ostatné bežné príjmy
Dane spolu
Sociálne príspevky spolu
Ostatné bežné príjmy
Dane spolu
Ostatné kapitálové príjmy
Ostatné kapitálové príjmy

Použitie a kapitálové transakcie v ESA

Medzispotreba
Odmeny zamestnancov
Dane z produkcie a dovozu (platené)
Subvencie (platené)
Úroky
Dôchodky z majetku (s výnimkou D.41)
Bežné dane z dôchodkov
Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov
Naturálne sociálne transfery – nakúpené od trhových výrobcov
Ostatné bežné transfery
Úpravy vyplývajúce zo zmeny nároku na dôchodok
Výdavky na individuálnu spotrebu trhovej produkcie

Výdavky vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA

Medzispotreba
Odmeny zamestnancov
Ostatné bežné výdavky
Subvencie
Úroky
Ostatné bežné výdavky
Ostatné bežné výdavky
Sociálne dávky okrem naturálnych sociálnych transferov
Naturálne sociálne transfery – nakúpené od trhových výrobcov
Ostatné bežné výdavky
Ostatné bežné výdavky
Naturálne sociálne transfery – nakúpené od trhových výrobcov

Použitie a kapitálové transakcie v ESA

Výdavky na individuálnu spotrebu netrhovej produkcie
Výdavky na kolektívnu spotrebu
Tvorba hrubého kapitálu
Nadobudnutie mínus úbytok neprodukovaných aktív
Investičné dotácie (platené)
Ostatné kapitálové transfery (platené)

Výdavky vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA

Nezohľadňuje sa vo výdavkoch spolu
Nezohľadňuje sa vo výdavkoch spolu
Kapitálové výdavky
Kapitálové výdavky
Kapitálové výdavky
Kapitálové výdavky

❖ Výdavky

Výdavok je agregátom všetkých transakcií zaznamenaných na strane použitia s kladným znamienkom a platených subvencií na bežných účtoch, ako aj kapitálových výdavkov (tvorba hrubého kapitálu plus platené kapitálové transfery) zaznamenaných na kapitálovom účte. Ukazovatele príjmov a výdavkov sú špecifické pre prezentáciu vládnej finančnej štatistiky, ale základné transakcie sú rovnaké ako v systéme ESA 2010.

Výdavková transakcia je transakcia, ktorá má negatívny vplyv na čisté pôžičky poskytnuté (+) alebo prijaté (–). Celkové výdavky zahŕňajú bežné a kapitálové výdavky. Bežné výdavky zahŕňajú výdavky súvisiace s výrobou (odmeny zamestnancov a medzispotrebu); platené dôchodky z majetku (najmä úroky) a transferové platby (napr. sociálne dávky, bežné dotácie pre iné verejné správy a rôzne ostatné bežné transfery).

Celkové výdavky verejnej správy za účtovné obdobie sa vypočítajú pomocou nasledujúcej rovnice sčítaním platených transakcií:

$$\begin{aligned} \text{Výdavky spolu} = & \text{medzispotreba} + \text{odmeny zamestnancov} + \text{úroky} + \text{sociálne dávky} \\ & \text{okrem naturálnych sociálnych transferov} + \text{naturálne sociálne} \\ & \text{transfery} - \text{nakúpené od trhových výrobcov} + \text{subvencie} + \text{ostatné} \\ & \text{bežné výdavky} + \text{kapitálové výdavky} \end{aligned}$$

○ **Odmeny zamestnancov a medzispotreba**

Odmeny zamestnancov a medzispotreba sú výrobnými nákladmi jednotiek verejnej správy. Odmeny zamestnancov zahŕňajú mzdy a platy, ako aj sociálne príspevky zamestnávateľov vrátane imputovaných sociálnych príspevkov, ktoré sa v ESA 2010 považujú za použitie domácností a za zdroje verejnej správy, a teda sa nekonsolidujú. Odmeny sa zaznamenávajú na akruálnom základe, a to do obdobia, v ktorom sa vykonáva práca, a nie do obdobia, v ktorom je mzda splatná alebo zaplatená. Mzdy zahŕňajú bonusy a ostatné jednorazové platby (pri doplatkoch alebo predĺžení zmluvy) a môže byť ťažké určiť relevantné obdobie zaznamenania: pri dlhých obdobiach zamestnania je to často obdobie, v ktorom sa bonus určuje, a nie obdobie, na ktoré sa v skutočnosti vzťahuje.

Medzispotreba zahŕňa výrobky a služby spotrebované vo výrobnom procese počas účtovného obdobia. Od nákupu a ostatných možných foriem nadobudnutia sa odlišuje charakterom: každé nadobudnutie vstupuje do zásob predtým, ako sa odstráni pri spotrebe. Výrobky a služby môžu nadobúdať aj trhové a netrhové podniky verejnej správy.

V zásade je čas zaznamenania medzispotreby zrejmý, t. j. čas, keď sa produkt spotrebúva vo výrobnom procese. Čas zaznamenania nákupov a ostatných foriem nadobudnutia je v zásade čas dodávky, hoci niekedy ho možno ťažko určiť.

○ **Výdavky na sociálne dávky**

Výdavky na sociálne dávky pozostávajú zo sociálnych dávok okrem naturálnych sociálnych transferov, v prípade ktorých ide najmä o peňažné platby a z naturálnych sociálnych transferov poskytovaných domácnostiam (nakúpená trhová produkcia). Naturálne sociálne transfery poskytované prostredníctvom trhových výrobcov sú výdavky verejnej správy na financovanie výrobkov a služieb, ktoré poskytujú trhoví výrobcovia domácnostiam. Typickými príkladmi sú zdravotnícka starostlivosť, ako aj výrobky a služby poskytované lekármi a lekárnikmi, ktoré financujú jednotky verejnej správy v rámci systémov sociálneho zabezpečenia alebo programov sociálnej pomoci.

Do výdavkov na sociálne dávky nie sú zahrnuté naturálne sociálne transfery, ktoré poskytujú netrhoví výrobcovia verejnej správy domácnostiam. Verejná správa často produkuje služby a výrobky a rozdeľuje ich bezplatne alebo za ceny, ktoré nie sú ekonomicky významné. Aby sa zabránilo duplicite, v prezentácii vládnej finančnej štatistiky sa relevantné výrobné náklady na tieto výrobky a služby zaznamenávajú len raz ako výdavky (odmeny, zamestnancov, medzispotreba, ostatné dane z produkcie) a ako príjmy (ostatné subvencie na produkciu).

V postupnosti účtov ESA 2010 majú tieto náklady zodpovedajúcu položku na strane zdrojov v netrhovej produkcii a opäť sa zaznamenávajú na strane použitia vo výdavkoch na konečnú spotrebu, ktoré sa majú rozdeliť ako naturálne sociálne transfery. Na účely analýzy môže byť dôležité vypočítať rozsiahlejší agregát sociálnych transferov, pri ktorom sú zahrnuté aj peňažné sociálne dávky plus naturálne sociálne transfery.

Aj keď sa dávky starobného dôchodku platené zamestnancom verejnej správy v systéme ESA 2010 považujú za likvidáciu pasíva verejnej správy, zaznamenávajú sa aj ako platba bežných výdavkov, pričom s tým súvisiace príspevky sa zaznamenávajú ako príjmy. V prípade systémov financovaných z fondov sa však takéto príspevky a dávky považujú za financovanie, a preto sa k výdavkom pripočítavajú úpravy vyplývajúce zo zmeny nároku na dôchodok: toto sa rovná sociálnym príspevkom prijatým ako penzie alebo ostatné starobné dávky mínus sociálne dávky platené na penzie alebo ostatné starobné dávky pri tých systémoch, ktorých záväzky sa považujú za pasíva.

○ *Úroky*

Platené úroky zahŕňajú splatné náklady na vznikajúce záväzky, najmä na pôžičky, pokladničné poukážky, zmenky a dlhopisy, ale aj na záväzky v súvislosti s vkladmi alebo inými nástrojmi, ktoré sú pasívami verejnej správy. Úroky sa zaznamenávajú na akruálnom základe. Platené úroky sú vo vládnej finančnej štatistike založenej na ESA 2010 upravené o FISIM (Finančné sprostredkovateľské služby nepriamo merané), ktorý v systéme národných účtov ESA 2010 je nepriamym meradlom hodnoty finančných sprostredkovateľských služieb a predstavuje odhad hodnoty služieb poskytovaných finančnými sprostredkovateľmi. Úroky platené finančným inštitúciám za pôžičky a vklady sa rozdeľujú na zložku služby, ktorá sa zaznamenáva ako medzispotreba, a na zložku dôchodky z majetku, ktorá sa zaznamenáva ako platené úroky. Rovnaká úprava sa používa v súvislosti s prijatými úrokmi verejnej správy, ktoré platia finančné inštitúcie za pôžičky alebo vklady.

○ *Ostatné bežné výdavky*

Ostatné bežné výdavky zahŕňajú ostatné dane z produkcie, dôchodky z majetku iné ako úroky, bežné dane z dôchodkov a majetku atď., ostatné bežné transfery a úpravy vyplývajúce zo zmeny nároku na dôchodok.

Zatiaľ čo ostatné dane z produkcie, ktoré platia jednotky verejnej správy, sa zaznamenávajú ako výdavky verejnej správy, dane z produktov sa neuvádzajú oddelene ako výdavky verejnej správy. Je to z toho dôvodu, že na jednej strane takéto dane pre trhových výrobcov verejnej správy, ktorých produkcia sa oceňuje v základných cenách, nepredstavujú zdroje, a preto sa neuvádzajú na strane použitia, a na druhej strane sa dane z produktov, ktoré sú súčasťou medzispotreby verejnej správy, zohľadňujú pri jej oceňovaní v kúpnych cenách.

○ *Kapitálové výdavky*

Kapitálové výdavky zahŕňajú kapitálové transfery vo forme investičných dotácií a ostatných kapitálových transferov, ako aj investičné výdavky: tvorba hrubého kapitálu, ktorá pozostáva z tvorby hrubého fixného kapitálu, zmeny stavu zásob a nadobudnutia mínus úbytok cenností a nadobudnutie mínus úbytok neprodukováných nefinančných aktív (NP). Úbytok nefinančných aktív, ako sú napríklad budovy, sa nezaznamenáva ako príjmy, ale ako záporné

kapitálové výdavky, v dôsledku čoho majú čisté pôžičky poskytnuté alebo prijaté vyššiu kladnú hodnotu.

○ **Prepojenie s výdavkami na konečnú spotrebu**

Prepojenie medzi výdavkami verejnej správy spolu a ich zložkami s výdavkami verejnej správy na konečnú spotrebu je dôležité pre používateľov fiškálnych štatistík a ostatných makroekonomických štatistík.

Výdavky verejnej správy na konečnú spotrebu sa rovnajú jej celkovej produkcii plus výdavky na produkty, ktoré domácnostiam dodávajú trhoví výrobcovia (naturálne sociálne transfery, mínus tržby z predaja výrobkov a služieb).

Produkcia verejnej správy (t. j. trhovú produkciu, vlastnú tvorbu kapitálu a netrhovú produkciu) sa rovná sume jej výrobných nákladov (odmien zamestnancov, medzispotreby, spotreby fixného kapitálu a zaplatených daní z produkcie mínus prijatých subvencií na produkciu) plus čistý prevádzkový prebytok vytvorený trhovými podnikmi verejnej správy.

○ **Výdavky verejnej správy podľa účelu (COFOG)**

Klasifikácia výdavkových transakcií na základe klasifikácie výdavkov verejnej správy podľa účelu (COFOG) je neoddeliteľnou súčasťou prezentácie vládnych financií: je dôležitým nástrojom na analýzu výdavkov verejnej správy, užitočným najmä v súvislosti s medzinárodnými porovnaniami. Klasifikácia COFOG ukazuje, na aké účely sa realizujú výdavkové transakcie. Takéto účely sa odlišujú od administratívneho rozdelenia verejnej správy, napríklad administratívna jednotka zodpovedná za zdravotnícke služby môže vykonávať činnosti, ktorých účelom je vzdelávanie, ako napríklad odborná príprava zdravotníckeho personálu. Vyžaduje sa krížová prezentácia transakcií verejnej správy podľa ekonomickej povahy (zaužívaná klasifikácia systému ESA 2010) a podľa účelu.

Klasifikácia COFOG desať účelov verejnej správy

Kód	Účel	Druh služby
01	Všeobecné verejné služby	kolektívna
02	Obrana	kolektívna
03	Verejný poriadok a bezpečnosť	kolektívna
04	Ekonomická oblasť	kolektívna
05	Ochrana životného prostredia	kolektívna
06	Bývanie a občianska vybavenosť	kolektívna
07	Zdravotníctvo	najmä individuálna
08	Rekreácia, kultúra a náboženstvo	najmä kolektívna
09	Vzdelávanie	najmä individuálna
10	Sociálne zabezpečenie	najmä individuálna

Klasifikácia COFOG opisuje výdavky verejnej správy podľa vyššie uvedených desiatich hlavných účelov a na dvoch ďalších úrovniach členenia, ktoré sa tu neprezentujú. Napríklad druhá úroveň je potrebná na to, aby sa poskytli informácie o výdavkoch na výskum a vývoj, ako aj informácie o výdavkoch verejnej správy v súvislosti s rizikami a sociálnymi potrebami v rámci sociálnej ochrany.

Klasifikácia COFOG zodpovedá rozlíšeniu medzi kolektívnymi netrhovými službami a individuálnymi netrhovými službami, ktoré poskytuje verejná správa: prvých šesť funkcií zodpovedá spolu s niektorými obmedzenými časťami ostatných kolektívnym netrhovým službám. Týmto spôsobom sa môžu vypočítať výdavky na konečnú kolektívnu spotrebu. Agregát výdavky spolu a výdavkové transakcie v členení podľa funkcie zodpovedajú agregátu a transakciám používaným vo vládnej finančnej štatistike založenej na systéme ESA 2010. Preto nezahŕňa naturálne sociálne transfery – netrhovú produkciu, ktoré sa už zaznamenávajú s výrobnými nákladmi verejnej správy.

Záver

V tejto časti príspevkov sme sa podrobnejšie zamerali na prezentáciu vládnej finančnej štatistiky, ktorá poskytuje celkový obraz o ekonomických činnostiach verejnej správy, t. j. na príjmy a výdavky. Prezentácia ekonomických činností verejnej správy vo forme vládnej finančnej štatistiky predstavuje obvyklú postupnosť účtov spôsobom, ktorý je vhodnejší pre analytikov financií verejnej správy a tvorcov politiky. Prezentácia vládnej finančnej štatistiky používa agregáty a bilančné položky definované podľa koncepcií, definícií, klasifikácií a účtovných pravidiel ESA 2010, ktoré uvedieme v ďalšej časti príspevkov, kde podrobnejšie rozoberieme aj sektorové účty verejnej správy a ďalší obraz o ekonomických činnostiach verejnej správy - deficit a prebytok, financovanie, ostatné ekonomické toky a súvahu. Činnosti verejnej správy sa prezentujú oddelene od zvyšku ekonomiky, pretože právomoci, motivácia a funkcie verejnej správy sú iné ako v prípade ostatných sektorov.

Použitá literatúra:

1. <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>
2. Manuál ESA 2010 ako príloha Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 549/2013

Ing. Zuzana Staričková, PhD.

Katedra financií, NHF, EU

3soyza@gmail.com